

การศึกษาเชิงวิเคราะห์การปรับบทแปลและกลวิธีการแปลจากเรื่องสั้น
“ปีศาจกบ และจูกุโโร” “อะไรอยู่ในถ้วยชา” และ “เพลงจิ้งหรีด”

An Analytical Study of Translation Editing and Translation Process

Applied in the Translation of “The story of Chugoro”, “In a cup of tea” and “Kusa-Hibari”

อาริษา ชันกสิกรรม* นครเทพ ทิพยสุภราชภรณ์ และ สิริมน ศรีนพรัตน์

Arisa Kankasikam* Nakonthep Tipayasuparat and Sirimon Srinopan

สาขากายาอังกฤษเพื่อวิชาชีพ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ปทุมธานี ประเทศไทย

Program English for Professions, Faculty of Liberal Art, Rangsit University, Pathum Thani, Thailand

*Corresponding author, E-mail: mookshop19@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการปรับบทแปลและกลวิธีการแปลที่ปรากฏในเรื่องสั้น จำนวน 3 เรื่อง คือ “ปีศาจกบและจูกุโโร” “อะไรอยู่ในถ้วยชา” และ “เพลงจิ้งหรีด” (“The story of Chugoro”, “In a cup of tea”, “Kusa-Hibari”) จากหนังสือเรื่อง Kotto: Being Japanese Curios, with Sundry Cobwebs ประพันธ์โดยแล้ฟคาดีโอ เฮิร์น (Lafcadio Hearn) โดยในฉบับแปลใช้ชื่อภาษาไทยว่า “ผีญี่ปุ่น” โดยมีปาริฉัตร เสมอแฉ เป็นผู้แปล ผู้วิจัยนำหลักเกณฑ์ในการปรับบทแปลของสัญญาวิ สายบัว (2560) และโมนา เบเคอร์ (Baker, 2535) เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ โดยการจำแนกตัวอย่างทั้งหมดออกเป็นจำนวน 21 ตัวอย่าง ซึ่งแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ การปรับระดับคำและการปรับระดับโครงสร้างของภาษา จากผลการศึกษาพบว่า การปรับบทแปลระดับคำที่พบมากที่สุดคือ การตัดคำหรือส่วนทิ้งไป รองลงมาคือ การใช้วลีหรือประโยคแทนคำ ส่วนการปรับบทแปลระดับโครงสร้างของภาษาที่พบมากที่สุดคือ การเพิ่มและละคำในประโยค รองลงมาคือ การปรับระเบียบวิธีเรียงคำในประโยค ในส่วนกลวิธีการแปลพบว่าผู้แปลใช้ทั้งการแปลแบบตรงตัวและการแปลแบบเอาความ ส่วนใหญ่ผู้แปลเลือกที่จะแปลเอาความเพื่อให้มีความเป็นธรรมชาติในภาษาปลายทาง

คำสำคัญ: กลวิธีการแปล การปรับบทแปล เรื่องสั้น

Abstract

The objective of this research was to study the types of translation editing and translation process applied in the translation of three short stories including “The story of Chugoro”, “In a cup of tea,” and “Kusa-Hibari” from the

book “Kotto: Being Japanese Curios, with Sundry Cobwebs.” The original version was written by Lafcadio Hearn and it was translated into Thai by Parichat Samerksae. The principles of translation editing proposed by Sanchawi Saibua (2017) and Mona Baker (1992) were employed in the analysis of 21 samples. The translation editing was classified into two levels, the editing in the lexical level and the editing in the syntactic level. The results indicated that in the lexical level, the deletion of words and idioms was most frequently used editing technique, followed by using phrases or sentence instead of words. For the syntactic level, the addition and deletion of words in sentences was the most, frequently used technique, followed by the rearrangement of word order in sentences or phrase. In addition, it was found that, apart from the literal translation, the translator also employed free translation when translating these short stories in order to make the translated text natural and smooth.

Keywords: Translation Editing, Translation Process, Short Story

1. บทนำ

วรรณกรรมถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมประจำชาติที่เปรียบเสมือนสะพานเชื่อมวัฒนธรรม เพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างชาติได้เป็นอย่างดี วรรณกรรมสะท้อนให้เห็นชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี วรรณกรรมที่มีคุณค่าย่อมสามารถชี้้นำการเปลี่ยนแปลงสังคมไปในทางที่ดี ในการเลือกแปลวรรณกรรมในแต่ละแบบ จะมีกฎเกณฑ์ที่แตกต่างกัน สิ่งที่สำคัญ คือการรักษาความหมายเดิมกับการรักษารสของความหมายเดิมไว้ ดังนั้นการแปลคือการถ่ายทอดข้อความจากภาษาหนึ่งไปเป็นอีกภาษาหนึ่ง คือจากภาษาต้นทางไปยังภาษาปลายทาง ผู้แปลต้องมีหลักการที่ต้องคำนึงถึงโครงสร้างทางภาษา หลักไวยากรณ์ การวิเคราะห์ความหมายของคำเพื่อแปลให้ได้ใจความครบถ้วนแล้ว ยังต้องให้รสเชิงวรรณคดีและมีสำนวนเทียบเคียงต้นฉบับอีกด้วย (หอมหวาน ชื่นจิตร, 2527)

ในการแปลวรรณกรรมจากภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่ง มีปัจจัยหลายอย่างต้องคำนึง แต่ละชาติแต่ละภาษาย่อมมีความเชื่อ วัฒนธรรม สภาพแวดล้อมและโครงสร้างภาษาที่แตกต่างกัน ผู้แปลจะต้องเข้าใจวัฒนธรรมของภาษาทั้งสองภาษา คือภาษาต้นทางและภาษาปลายทาง สืบเนื่องมาจากความแตกต่างของภาษา ผู้แปลมักจะประสบปัญหาและอุปสรรคในการถ่ายทอดความหมายการแปลจากภาษาหนึ่งไปอีกภาษาหนึ่ง เช่น คำหรือข้อความที่ไม่ปรากฏในวัฒนธรรมของภาษาฉบับแปล โครงสร้างทางภาษาที่ผู้อ่านงานแปลอาจไม่คุ้นเคย ผู้แปลต้องปรับแต่ง เรียงร้อยถ้อยคำใหม่ เพื่อให้เหมาะสมกับธรรมชาติของภาษาปลายทาง และเพื่อให้การสื่อความหมายมีประสิทธิภาพ จึงมีความจำเป็นที่ผู้แปลจะต้องมีความรู้ความเข้าใจที่เหมาะสมในการถ่ายทอดความหมายได้อย่างดีที่สุด ไม่ว่าจะเป็นความรู้ด้านภาษา วัฒนธรรมและความสามารถในการใช้ภาษา

จากปัญหาต่าง ๆ ที่กล่าวมา การปรับบทแปลจึงเข้ามาเป็นส่วนสำคัญในการแก้ปัญหา ไม่ว่าจะเป็นการแปลที่มีลักษณะตรงตัว หรือการแปลเอาความเพื่อให้บทแปลสามารถสื่อความหมายได้ดีที่สุด และสามารถทำให้อ่านตอบสนองงานแปลเปรียบเสมือนผู้อ่านต้นฉบับ การปรับบทแปลไม่ใช่การแก้ไขบทแปลให้แตกต่างไปจากต้นฉบับ

ตามความพอใจของผู้แปล เพียงแต่เป็นการทำให้บทแปลนั้นอ่านเข้าใจง่าย ผู้แปลอาจทำการปรับ โครงสร้างของ ประโยค การเรียงลำดับ ให้แตกต่างไปจากรูปแบบที่ใช้ในต้นฉบับ ทำให้ภาษาในบทแปลสละสลวย และในการปรับ ภาษาที่ใช้ในบทแปลนั้น ผู้แปลจะต้องคำนึงถึงความหมายของการแปลเป็นสิ่งสำคัญ คือ การทำให้ภาษาในบทแปล สามารถสื่อความหมายเทียบเคียงได้กับต้นฉบับ ซึ่งผู้ศึกษาเลือกหลักการวิเคราะห์การปรับบทแปลของ (สัญญาวิ สายบัว, 2560) ได้แบ่งการปรับบทแปลออกเป็น 2 ระดับคือ ระดับคำและระดับโครงสร้าง การปรับบทแปลระดับคำ มี อยู่ 5 ประเภทคือ การเติมคำอธิบาย เช่น การเติมลักษณะนามข้างหน้าและกรณีที่ไม่มีคำเทียบเคียงกันจึงเติมข้อความ สั้นๆเพื่ออธิบายคำหรือสำนวนที่เป็นปัญหา การใช้วลีหรือประโยคแทนคำ ในกรณีที่ไม่มีคำศัพท์ที่เทียบเคียงได้จึงใช้ วลีหรือประโยคแทนคำบอกลักษณะของสิ่งนั้น การใช้คำที่อ้างอิงถึงความหมายที่กว้างขึ้นแทนคำที่อ้างอิงถึงสิ่งที่ เฉพาะกว่า เมื่อคำในต้นฉบับมีความหมายอ้างอิงซึ่งไม่มีในภาษาฉบับแปล การเติมตัวเชื่อมระหว่างกลุ่มความคิดต่าง ๆ ด้วยโครงสร้างของประโยคในภาษาอังกฤษไม่มีใช้ในภาษาไทยจึงใช้วิธีแสดงความหมายของความสัมพันธ์ระหว่าง กลุ่มความคิดด้วยการใช้คำหรือสำนวนที่บอกความสัมพันธ์นั้น และการตัดคำหรือสำนวนทิ้งไป คือ การละคำซ้ำ และ ตัดคำหรือสำนวนในต้นฉบับที่ไม่ได้มีความสำคัญนัก

ในส่วนการปรับบทแปลระดับโครงสร้าง ประกอบไปด้วย 3 ระดับ ได้แก่ ระดับเสียง จะใช้ตัวอักษรในภาษา ฉบับแปลแทนเสียงที่ตรงหรือใกล้เคียงกับเสียงของคำในต้นฉบับหรือที่เรียกว่าการทับศัพท์ ระดับโครงสร้างของคำ เนื่องจากความแตกต่างกันของโครงสร้างด้านคุณสมบัติ หน้าทีในประโยคทางไวยากรณ์ ผู้แปลอาจต้องเปลี่ยน โครงสร้างใหม่โดยยึดหลักความเหมาะสมและถูกต้องตามไวยากรณ์ของภาษาในฉบับแปล เช่น คำพิเศษเพื่อบอก ความหมายเพิ่มเติมทางด้านเพศ พจน์ หรือกาล และระดับประโยคซึ่งจำแนกออกได้เป็น 5 วิธี ได้แก่ การปรับวิธีเรียงคำ ในประโยคหรือวลี หมายถึงระเบียบวิธีการเสนอความคิดว่าความคิดใดควรมาก่อนมาหลัง การเปลี่ยนประโยคเป็นวลี หรือวลีเป็นประโยค การปรับรูปประโยคปฏิเสธ การปรับรูปกรรตุวาจกและกรรมวาจก การเพิ่มและละคำในประโยค เช่นการละประธานหรือเพิ่มคำกริยาในประโยค

ส่วนกลวิธีการปรับบทแปล แบ่งการแปลออกเป็น 2 รูปแบบ คือ การแปลแบบตรงตัว เป็นการแปลที่ผู้แปล พยายามรักษารูปแบบของการนำเสนอความคิดของต้นฉบับเอาไว้ในฉบับแปล รูปแบบนี้หมายถึงการรักษารูปแบบการ เรียงคำ การจัดรวมกลุ่มประโยค จึงทำให้ฉบับแปลมักจะสั้น กระชับ และอีกรูปแบบหนึ่งคือ การแปลแบบเอาความ เป็นการแปลที่มีการถ่ายทอดภาษาต่างไปจากต้นฉบับ มีการใช้วิธีเรียงลำดับความคิดใหม่ เช่น การลำดับวลี ประโยค หรือกลุ่มประโยค รวมทั้งลำดับความคิด จึงถูกนำมาใช้ในการแปลต้นฉบับที่มีเนื้อหาค่อนข้างเยอะ โดยเน้นที่ประเด็น สำคัญที่ผู้เขียนต้นฉบับต้องการถ่ายทอด จึงมักมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบภาษาให้เป็นในลักษณะที่ผู้อ่านเข้าใจ ความหมายได้สมบูรณ์ครบถ้วน (เขวง จันทรเขตต์, 2528; ดวงดา สุพล, 2541) ทั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้งานแปล สามารถสื่อความหมายจากต้นฉบับไปสู่ผู้อ่านได้อย่างครบถ้วน และได้ใจความสำคัญ

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกเรื่องสั้นจำนวน 3 เรื่อง ของหนังสือ “ผีญี่ปุ่น” แปลโดย ปาริฉัตร เสมอแธ จาก งานเขียนต้นฉบับเรื่อง “คือต โตะ” โดย แล่ฟคาดีโอ เฮิร์น (2542) ตีพิมพ์ครั้งที่ 5 เป็นเรื่องราวที่เขียนเกี่ยวกับ ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และตำนานต่าง ๆ ของญี่ปุ่น โดยผู้เขียนใช้เวลานานถึง 10 ปี ก่อนที่จะออกมาเป็น

หนังสือซึ่งได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย ผู้เขียนอาศัยอยู่ในประเทศญี่ปุ่นเป็นเวลานานหลายปีจึงเขียนเรื่องญี่ปุ่นด้วยภาษาอังกฤษ อีกทั้งยังปลูกสำนักแห่งการศึกษาดำเนินให้เกิดขึ้นในจิตใจของชาวญี่ปุ่นอย่างกระตือรือร้นและจริงจัง ทำให้มีการกำหนดหลักสูตรการศึกษาวิชาที่ว่าด้วยการค้นคว้าขั้นสูง เพื่อสืบทอดและอนุรักษ์ขนบประเพณี วัฒนธรรมโบราณ ขึ้นในมหาวิทยาลัยหลายแห่ง และผู้เขียนได้รับเกียรติให้เป็นผู้สอนวิชาเหล่านี้ด้วย ผู้ศึกษาจึงเล็งเห็นว่าวรรณกรรมเรื่องนี้มีความเหมาะสมที่จะนำมาวิเคราะห์การปรับบทแปลและกลวิธีการแปลได้เป็นอย่างดี

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษากาวิเคราะห์การปรับบทแปลและกลวิธีการแปลเรื่องสั้นจำนวน 3 เรื่อง คือ “ปีศาจกบและจูกุโร” “อะไรอยู่ในถ้วยชา” และ “เพลงจิ้งหรีด” (“The story of Chugoro”, “In a cup of tea”, “Kusa-Hibari”) จากหนังสือเรื่อง “ค็อตโต” (KOTTO) โดยในฉบับแปลใช้ชื่อภาษาไทยว่า “ผีญี่ปุ่น” ซึ่งแปลโดย ปาริฉัตร เสมอแจ และเขียนโดย แล่ฟาคาอิ เอิรัน จากต้นฉบับภาษาอังกฤษมาสู่ฉบับแปลภาษาไทย

3. วิธีการศึกษา

การศึกษานี้มีจุดประสงค์ในการวิเคราะห์ประเภทของการปรับบทแปลและกลวิธีการแปล โดยงานแปลที่ผู้ศึกษาเลือกมาวิเคราะห์คือ เรื่องสั้น “ปีศาจกบและจูกุโร” “อะไรอยู่ในถ้วยชา” และ “เพลงจิ้งหรีด” จากหนังสือเรื่อง “ผีญี่ปุ่น” (KOTTO) ผู้ศึกษาได้รวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาและทำความเข้าใจเนื้อเรื่องจากการอ่านทั้งจากต้นฉบับและฉบับแปล และรวบรวมตัวอย่างการปรับบทแปลโดยการจำแนกเนื้อหาทั้งหมดแบ่งเป็น 21 ตัวอย่าง จากนั้นนำทฤษฎีการปรับบทแปลของ สัญฉวี สายบัว (2560) และทฤษฎีการแทนที่ด้วยสิ่งที่มีในวัฒนธรรมเป้าหมายของ โมนา เบเคอร์ (2535) มาเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ ขั้นตอนในการดำเนินงานวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแปล และงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานี้

3.2 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้ศึกษาได้ทำการอ่านเรื่องสั้นทั้ง 3 เรื่อง และทำการแบ่งออกเป็น 21 ตัวอย่าง เพื่อนำมาเปรียบเทียบวิเคราะห์เนื้อหาจากทั้งต้นฉบับภาษาอังกฤษและฉบับแปลภาษาไทย แล้วจึงนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์การศึกษาที่กำหนดไว้

3.3 วิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้บันทึกข้อมูลในส่วนของ การปรับบทแปลจากฉบับแปลและเทียบเคียงจากต้นฉบับ จำนวน 21 ตัวอย่าง ซึ่งการวิเคราะห์การปรับบทแปลจะใช้หลักเกณฑ์ของสัญฉวี สายบัว (2560) และ โมนา เบเคอร์ (Baker, 2535) และจำแนกประเภทการปรับบทแปลออกเป็น 2 ระดับ คือการปรับบทแปลในระดับคำและการปรับบทแปลในระดับโครงสร้างของภาษา นอกจากนี้ผู้วิจัยยังวิเคราะห์ในส่วนของกลวิธีการแปล ได้แก่ การแปลแบบตรงตัวและการแปลแบบเอาความ

3.4 สรุปและอภิปรายผล โดยยกตัวอย่างของการปรับบทแปลจากการวิเคราะห์ทั้งหมด และนำเสนอผลการวิเคราะห์การปรับบทแปลที่ใช้ในภาษาฉบับแปลในแต่ละระดับ สรุปรูปแบบการปรับบทแปลที่พบมากที่สุด 2 อันดับแรกในแต่ละระดับ

4. ผลการศึกษา

จากการศึกษาการวิเคราะห์การปรับบทแปลทั้งหมด 21 ตัวอย่าง ผู้วิจัยวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่าง ทั้งการปรับบทแปลในระดับคำและระดับโครงสร้างจำนวน 64 ประเด็น บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่ตรงตามหลักเกณฑ์ของ สัตยชัย สายบัว (2560) และ โมนา เบเกอร์ (Baker, 2535) โดยจำแนกตามประเภทการปรับบทแปลต่าง ๆ ซึ่งเรียงลำดับความถี่จำนวนที่พบมากที่สุดไปยังน้อยที่สุด ดังนี้

ตารางที่ 1 ความถี่ของการปรับบทแปลระดับคำและระดับโครงสร้าง

การปรับบทแปลระดับคำ				การปรับบทแปลระดับโครงสร้าง			
ลำดับ	ประเภท	ความถี่ (ครั้ง)	ร้อยละ	ลำดับ	ประเภท	ความถี่ (ครั้ง)	ร้อยละ
1.	การตัดคำหรือส่วนที่ไป	8	12.5	1.	การเพิ่มและละคำในประโยค	8	12.5
2.	การใช้วลีหรือประโยคแทนคำ	6	9.37	2.	การปรับระเบียบวิธีเรียงคำในประโยคหรือวลี	7	10.93
3.	การใช้คำอ้างอิงถึงความหมายที่กว้างขึ้นแทนคำที่อ้างอิงถึงสิ่งเฉพาะกว่า	5	7.81	3.	การปรับการใช้ปฏิเสธ	6	9.37
4.	การเติมตัวเชื่อมระหว่างกลุ่มความคิด	4	6.25	4.	การเปลี่ยนประโยคเป็นวลี	5	7.81
5.	การเติมคำอธิบาย	3	4.68	5.	ระดับโครงสร้างของคำ	4	6.25
6.	การแทนที่ด้วยสิ่งที่มีในวัฒนธรรมเป้าหมาย	2	3.12	6.	การปรับการใช้กรรตุวาจกและกรรมวาจก	4	6.25
				7.	ระดับเสียง	2	3.12

จากการศึกษาพบว่า การปรับบทแปลระดับคำประเภทการตัดคำหรือส่วนที่ไปพบมากที่สุด 8 ครั้ง รองลงมาคือการใช้วลีหรือประโยคแทนคำ พบ 6 ครั้ง ประเภทการใช้คำอ้างอิงถึงความหมายที่กว้างขึ้นแทนคำที่อ้างอิงถึงสิ่งเฉพาะกว่าพบ 5 ครั้ง ประเภทการเติมตัวเชื่อมระหว่างกลุ่มความคิดพบ 4 ครั้ง ประเภทการเติมคำอธิบายพบ 3 ครั้ง และประเภทการแทนที่ด้วยสิ่งที่มีในวัฒนธรรมเป้าหมาย พบน้อยที่สุด 2 ครั้ง สำหรับการปรับบทแปลระดับโครงสร้าง ประเภทการเพิ่มและละคำในประโยคพบมากที่สุด 8 ครั้ง รองลงมาคือการปรับระเบียบวิธีเรียงคำในประโยคหรือวลีพบ 7 ครั้ง ประเภทการปรับการใช้ปฏิเสธ พบ 6 ครั้ง การเปลี่ยนประโยคเป็นวลีและวลีเป็นประโยคพบ 5 ครั้ง ประเภทระดับโครงสร้างของคำและประเภทการปรับการใช้กรรตุวาจกและกรรมวาจก พบ 4 ครั้ง ประเภทระดับเสียง (ทับศัพท์) พบ 2 ครั้ง

5. การอภิปรายผล

จากการศึกษาผลการวิเคราะห์งานแปลเรื่องสั้น “ปีศาจกบและจู โกอโร” “อะไรอยู่ในถ้วยชา” และ “เพลงจิ้งหรีด” ได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ผู้ศึกษาต้องการศึกษาเกี่ยวกับประเภทการปรับบทแปลทั้งในระดับคำ และระดับโครงสร้าง และกลวิธีการแปลแบบตรงตัวและแบบเอาความซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์การปรับบทแปลของสัญญาวิสายบัว (2560) และนอกเหนือจากนั้นผู้ศึกษายังพบกลวิธีการปรับบทแปลอื่น ๆ เพิ่มเติมของ โมนา เบเคอร์ (Baker, 2535) โดยผู้ศึกษาได้อภิปรายผลการศึกษาดังตัวอย่างที่สำคัญต่อไปนี้

การปรับบทแปลระดับคำ

การปรับบทแปลระดับคำประเภทที่พบมากที่สุดคือ การตัดคำหรือสำนวนทิ้งไป เนื่องจากโดยส่วนมากเป็นคำหรือประโยคเยิ่นเย้อ หากแปลทั้งหมดอาจส่งผลให้ฉบับแปลยาวเกินความจำเป็น ผู้แปลจึงเลือกตัดคำหรือสำนวนที่ไม่ใช่ความหมายสำคัญ เมื่อตัดออกไปแล้วยังคงความหมายเดิม ไม่ได้มีผลต่ออรรถรสที่ถ่ายทอดสู่ฉบับแปลแต่อย่างใด

ต้นฉบับ “In any case, since we are your *comrades* and friends,...” (Hearn, 1910: 74)

ฉบับแปล “ไหน ๆ เราก็เป็นเพื่อนกันนะ” (เฮิร์น, 2542: 27)

ต้นฉบับ “... his recital *astonished* and puzzled the retainers.” (Hearn, 1910: 15)

ฉบับแปล “คนอื่น ๆ ต่างก็พิศวงงงงวยไปตามกัน” (เฮิร์น, 2542: 64)

ต้นฉบับ “... and the duty of caring for the grass-lark had devolved upon Hana, the housemaid. She is not sympathetic, *Hana the housemaid.*” (Hearn, 1910: 239)

ฉบับแปล “หน้าที่นี้จึงตกเป็นของสาวใช้ชื่อ ฮานะ ฮานะไม่ได้เลิยใจ” (เฮิร์น, 2542: 103)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นประเด็นเรื่องการละคำซ้ำ คำว่า “comrades” คือคำที่ถูกตัดออกไป เนื่องจากมีความหมายซ้ำซ้อนกับคำว่า “friends” เมื่อตัดออกไปแล้วก็ไม่ได้ทำให้สาระสำคัญหายไป และคำว่า “astonished” มีความหมายว่า “งง” ถูกตัดออกไปจากประโยค เนื่องจากคำว่า “puzzle” มีความหมายเดียวกัน และยังมีสำนวนที่ถูกตัดทิ้งคือ “Hana the housemaid” ไม่ปรากฏในฉบับแปล เนื่องจากในเนื้อความมีการพูดถึงหน้าที่ของตัวละครนี้อยู่หลายแห่ง ดังนั้นผู้แปลจึงเลือกตัดคำและสำนวนออกไป ซึ่งประเด็นการปรับบทแปลนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ (ฐนนท์พร โชติอนันต์คงภัส, 2556) ที่พบว่า การปรับบทแปลระดับคำ สามารถทำได้โดยการตัดคำหรือสำนวนทิ้งไปในกรณีที่มีการกล่าวถึงแบบซ้ำ ๆ หรือมีรายละเอียดมากเกินไป ทำให้เกิดความเยิ่นเย้อ ผู้แปลจึงละคำดังกล่าวโดยไม่แปลเพื่อให้ภาษามีความกระชับ สั้นไหลโดยไม่เสียอรรถรสในการอ่าน

ต้นฉบับ “*Now there have been curiously preserved*, in old Japanese story-books, certain fragments of fiction that produce an almost similar emotional experience,..” (Hearn, 1910: 11)

ฉบับแปล “ในหนังสือเรื่องเล่าเก่าแก่ของญี่ปุ่น มีเรื่องบางเรื่องซึ่งกล่าวถึงประสบการณ์อันก่อให้เกิดอารมณ์ คล้ายกันนี้” (เฮิร์น, 2542: 60)

ต้นฉบับ “He was much will hurt, and has been obliged to go to the hot springs, where his wound is now being treated.” (Hearn, 1910: 16)

ฉบับแปล “เจ้าหน้าที่ของเราได้รับบาดเจ็บมากต้องไปรักษาแผลที่น้ำพุร้อน” (เฮิร์น, 2542: 65)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นประเด็นเรื่องตัดข้อความทิ้ง จะเห็นได้ว่าผู้แปลตัดข้อความ “Now there have been curiously preserved.” เป็นการบอกรายละเอียดมากเกินไป รวมถึงการตัดข้อความ “where his wound is now being treated” ซึ่งในเนื้อความได้กล่าวถึงการไปรักษาตัวไว้แล้ว ผู้แปลเห็นว่าข้อความเหล่านี้ไม่ได้มีเนื้อหาสำคัญในบริบท และยังทำให้ข้อความสั้นกระชับโดยยังคงเนื้อหาที่สมบูรณ์ตามแบบของภาษาต้นฉบับ ประเด็นการปรับบทแปลนี้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ (อัจฉริยา ภควาภาคภูมิ และนครเทพ ทิพยสุภราชกูร์, 2559: 318) ที่พบว่า ผู้แปลเลือกที่จะตัดคำหรือสำนวนออกไปเพราะเป็นคำที่ไม่สำคัญ ไม่ส่งผลต่อความหมายเดิมและอรรถรสตามต้นฉบับ การละคำหรือสำนวนเป็นการหลีกเลี่ยงข้อความที่ยาวเกินความจำเป็นและไม่กระชับ

นอกจากนี้การปรับบทแปลระดับคำที่พบมากเป็นอันดับสอง คือ ประเภทการใช้วลีหรือประโยคแทนคำ เนื่องจากภาษาต้นฉบับแปลมาเป็นภาษาฉบับแปลไม่มีศัพท์ที่เทียบเคียง ผู้แปลจึงแก้ปัญหาโดยใช้วลีหรือประโยคที่บอกถึงลักษณะของสิ่งนั้นหรือกิจกรรมนั้นแทน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ต้นฉบับ (Hearn, 1910)

helpless / adj. (Hearn, 1910: 76)

bewitched / v. (Hearn, 1910: 79)

insult / n. (Hearn, 1910: 14)

ฉบับแปล (เฮิร์น, 2542)

อ่อนปวกเปียก (เฮิร์น, 2542: 29)

ต้องคำสาป (เฮิร์น, 2542: 32)

แข่งชั๊กหักกระดูก (เฮิร์น, 2542: 63)

จากตัวอย่าง “helpless” เป็นคำคุณศัพท์ที่มีความหมายว่า “หมดหนทาง, ช่วยไม่ได้” แต่เมื่อปรับมาเป็นฉบับแปลคือ “อ่อนปวกเปียก” เพื่ออธิบายความอย่างชัดเจนให้สอดคล้องกับบริบทของเหตุการณ์ หรือ “bewitched” ตามต้นฉบับทำหน้าที่เป็นคำกริยา มีความหมายว่า “ทำให้หลงเสน่ห์” ผู้แปลได้ปรับบทแปลโดยใช้วลีแทนคำว่า “ต้องคำสาป” เพื่อให้ฉบับแปลเป็นที่เข้าใจยิ่งขึ้น และคำว่า “insult” มีความหมายว่า “การดูถูก” แต่เมื่อนำมาปรับบทแปลจะได้ว่า “แข่งชั๊กหักกระดูก” เพื่อถ่ายทอดอารมณ์บอกให้รู้ชัดถึงการทำร้าย และทำให้ผู้อ่านเข้าใจตรงตามเนื้อเรื่องต้นฉบับ และเพื่อปรับความหมายให้เทียบเคียงกับเนื้อหาต้นฉบับ ซึ่งสอดคล้องกับ (บุษรา เสดิมโชค, นครเทพ ทิพยสุภราชกูร์, บุษกร วิชชุดา, 2559) ที่พบว่า การใช้วลีหรือประโยคแทนคำ เนื่องจากภาษาต้นทางและภาษาปลายทางไม่มีคำศัพท์ที่เทียบเคียงกันได้ หรือเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของภาษาที่ความหมายผิดแปลกไปจากวัฒนธรรมของอีกภาษา ผู้อ่านไม่สามารถที่จะเข้าใจในคำนั้นได้ ดังนั้นจึงเลือกใช้วิธีนี้เพื่อเน้นความเข้าใจของผู้อ่านในเนื้อหาฉบับแปล ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพมากขึ้น

การปรับบทแปลระดับโครงสร้าง

การปรับบทแปลระดับโครงสร้างประเภที่พบมากที่สุดคือ การเพิ่มและละคำในประโยค เนื่องจากความแตกต่างทางโครงสร้างของภาษาต้นฉบับและฉบับแปล ผู้แปลจึงต้องเพิ่มและละคำให้เหมาะสมกับรูปแบบภาษาในฉบับแปล โดยการละคำในประโยคนั้นพบมากกว่าการเพิ่มคำในประโยค ดังสรุปต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์จำแนกตามลักษณะการปรับบทแปลประเภทการเพิ่มและละคำในประโยค

ข้อความต้นฉบับ	ข้อความฉบับแปล	การปรับบทแปล	
		การเพิ่มคำ	การละคำ
1. I could not understand where I was, nor how I had come there. (Hearn, 1910: 76)	ผมไม่เข้าใจว่าอยู่ที่ไหน หรือลงไปถึงที่นั่นได้ อย่างไร (เฮิร์น, 2542: 29)		ละประธาน
2. ..., until we entered into a guest-room of a thousand mats. (Hearn, 1910: 76)	จนไปถึงห้องที่กว้างใหญ่ ราวกับสำหรับ รับรองแขก ไปด้วยเสื่อหนึ่งพันผืน (เฮิร์น, 2542: 29)		ละประธาน
3. ..., and I knew nothing more until I found myself standing alone on the river bank, (Hearn, 1910: 78)	แล้วผมก็หมดความรู้สึกอีกครั้ง มารู้สึกตัวอีกที ก็ตอนที่ยืนอยู่ตามลำพังริมฝั่งแม่น้ำ (เฮิร์น, 2542: 31)		ละสรรพนาม
4. So the ashigaru answered kindly (Hearn, 1910: 79)	อาชิการุผู้ใหญ่ จึงตอบด้วยเสียงแสดงความ ปรานี ว่า (เฮิร์น, 2542: 32)	เพิ่มคำนาม	
5. ..., perhaps he was suddenly called away from his little table, (Hearn, 1910: 11)	หรือเพราะว่าผู้เขียนถูกเรียกตัวไปจากโต๊ะเล็ก ๆ (เฮิร์น, 2542: 60)		ละคำคุณศัพท์
6. But on the sixteenth day of the coming month he will return; and he will then fitly repay you for the injury done him...." (Hearn, 1910: 16)	แต่ในวันที่สิบหกของเดือนหน้านี้ เจ้าชายของ เราจะกลับมาอีก และจะตอบแทนท่านอย่างสา สม ในการที่ท่านทำร้ายถึงบาดเจ็บ (เฮิร์น, 2542: 65)		ละประธาน ละกรรม
7. She says that she did not forget the mite. (Hearn, 1910: 239)	เธอบอกผมว่า ไม่ได้ลืมให้อาหารจิ้งหรีด (เฮิร์น, 2542: 103)		ละประธาน
8. ..., telling me also that the atom of ghost in the tiny cage. (Hearn, 1910: 240)	เสียงนั้นบอกเล่าถึงอนุ้อยแห่งปิศาจที่ถูกขัง กรง (เฮิร์น, 2542: 104)	เพิ่มประธาน	

จากตัวอย่าง จะเห็นได้ว่าประเภทการเพิ่มคำมีจำนวน 2 ครั้ง และละคำในประโยคมีจำนวน 6 ครั้ง ตัวอย่างการเพิ่มคำหลังคำนาม ประโยคต้นฉบับในตัวอย่างที่ 4 คือ "So the ashigaru answered kindly" ฉบับแปล คือ "อาชิการุผู้ใหญ่ จึงตอบด้วยเสียงแสดงความปรานี ว่า" ผู้แปลเพิ่มคำนามเพื่อความชัดเจนของเนื้อความ และตัวอย่างการเพิ่มคำอีกหนึ่งตัวอย่าง คือ ข้อความในต้นฉบับเป็นวลีซึ่งไม่มีประธาน ประโยคต้นฉบับในตัวอย่างที่ 8 คือ ". ..., telling me also that the atom of ghost in the tiny cage." ผู้แปลเพิ่มประธานคือ "เสียงนั้น" เข้าไปเพื่อให้โครงสร้างประโยคสมบูรณ์ดังนี้ "เสียงนั้นบอกเล่าถึงอนุ้อยแห่งปิศาจที่ถูกขังกรง" และตัวอย่างการละคำในประโยคฉบับแปล พบว่าผู้แปลละประธานมากที่สุด เนื่องจากมีการกล่าวถึงแล้วในบริบทก่อนหน้า จึงหลีกเลี่ยงไม่แปลซ้ำอีกซึ่งจะสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ยศสันต์ อ่อนบรรจง (2556) ที่กล่าวถึงการเพิ่มและละคำในระดับโครงสร้างประโยคว่า การเพิ่มคำหรือละคำในประโยคเป็นการเพิ่มหรือละคำด้านไวยากรณ์ของภาษา เพื่อลดความหมายซ้ำซ้อนและช่วยทำให้ประโยคกระชับ ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้การปรับบทแปลระดับโครงสร้างที่พบมากเป็นอันดับสอง คือการปรับระเบียบวิธีเรียงคำในประโยคหรือวลี เนื่องจากการแปลตามตำแหน่งทางโครงสร้างภาษาต้นฉบับ ไม่สอดคล้องกับฉบับแปล ผู้แปลจึงหลีกเลี่ยงการแปลแบบตรงตัว และเรียบเรียงให้เหมาะสม เพื่อสื่อสารให้ผู้อ่านเข้าใจ และได้รับอรรถรสในการอ่านมากยิ่งขึ้น ข้อค้นพบจากการวิเคราะห์ตัวอย่าง ความถี่ที่พบมากที่สุดเป็นเรื่องของการเปลี่ยนตำแหน่งของคำกริยาวิเศษณ์พบจำนวน 4 ครั้ง

กริยาวิเศษณ์	ตำแหน่งในต้นฉบับ	ฉบับแปล	ตำแหน่งในฉบับแปล
for several years (Hearn, 1910: 73)	ตำแหน่งแรกของประโยค	หลายปีแล้ว (เฮิร์น, 2542: 26)	ท้ายประโยค
now (Hearn, 1910: 78)	อยู่ระหว่างกริยาช่วยและกริยาหลัก	เดี๋ยวนี้ (เฮิร์น, 2542: 31)	ท้ายประโยค
once more (Hearn, 1910: 13)	อยู่หน้าประธาน	อีกเช่นเคย (เฮิร์น, 2542: 62)	ท้ายประโยค
this morning (Hern, 1910: 14)	อยู่หน้ากริยา	เมื่อเช้านี้ (เฮิร์น, 2542: 63)	ต้นประโยค

จากตัวอย่าง ผู้แปลได้มีสลับตำแหน่งของกริยาวิเศษณ์ในต้นฉบับ ซึ่งอาจจะอยู่ต้นประโยค ตรงกลางประโยค หรือท้ายประโยค แต่ในฉบับแปลภาษาไทยนิยมนำมาไว้ต้นประโยคและท้ายประโยค เช่น คำว่า “หลายปีแล้ว” ซึ่งเป็นคำแปลของ “for several years” คำว่า “เดี๋ยวนี้” เป็นคำแปลของ “now” คำว่า “อีกเช่นเคย” เป็นคำแปลของ “once more” และคำว่า “this morning” เป็นคำแปลของ “เมื่อเช้านี้” เนื่องจากเป็นคำกริยาวิเศษณ์ที่บอกเวลาในการกระทำของประธานในประโยค เพื่อให้สอดคล้องกับโครงสร้างของฉบับแปล และเพื่อให้สามารถเข้าใจลำดับของเหตุการณ์เนื้อความมากขึ้น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ (บุรินทร์ เพชรจำเริญสุข, นครเทพ ทิพย์ศุกรายฤทธิ์ และสาขันธ์ กอเสถียรวงศ์, 2561: 348) ที่ว่าโครงสร้างทางภาษาที่แตกต่างกันของต้นฉบับและฉบับแปลมักส่งผลให้มีการสื่อความหมายที่ผิด จำเป็นต้องมีการปรับโครงสร้างในข้อความที่แปลให้เหมาะสม สอดคล้องกับ ส่วนฉบับแปลในรูปแบบที่ผู้อ่านคุ้นเคยทำความเข้าใจง่าย

สำหรับการศึกษากลวิธีการแปลที่พบจากเรื่องสั้น “ผีญี่ปุ่น” ผู้แปลใช้กลวิธีการแปลทั้งแบบตรงตัว และการแปลแบบเอาความตามความเหมาะสมของเนื้อหา แต่ส่วนใหญ่ที่พบจะเป็นการแปลแบบเอาความ เนื่องจากในเรื่องเป็นบทสนทนาค่อนข้างมาก และมีความเกี่ยวข้องกับขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมของประเทศญี่ปุ่น อีกทั้งยังมีคำศัพท์ที่ไม่เป็นที่รู้จักในวัฒนธรรมฉบับแปล ถ้าหากแปลตรงตัวอาจทำให้ภาษาที่แปลออกมาฟังดูไม่เป็นธรรมชาติ หรือสื่ออารมณ์ได้ไม่ตรง ในการแปลแบบเอาความโดยจับใจความของต้นฉบับ แล้วจึงถ่ายทอดสาระสำคัญจากต้นฉบับไปสู่ฉบับแปล ดังนั้น การแปลประเภทนี้อาจมีการปรับเปลี่ยน ย้ายตำแหน่ง รูปคำ และข้อความทางไวยากรณ์ อาจมีการขยายความคำบางคำเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนมากขึ้น หรือตัดทอนคำบางคำเพื่อความสั้น กระชับ กระชับ

เพื่อให้เป็นประโยชน์ที่สมบูรณ์ ง่ายต่อการเข้าใจของผู้อ่าน และสื่อความหมายของต้นฉบับไปสู่ผู้อ่านโดยไม่เข้าใจผิดพลาด การแปลแบบนี้อาจมีการลำดับวลี ประโยค หรือกลุ่มประโยค รวมทั้งลำดับความคิด สามารถแตกต่างจากต้นฉบับเดิมได้ (เซวง จันทรเขตต์, 2528: 141)

6. บทสรุป

จากการศึกษาครั้งนี้ ได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ผู้ศึกษาต้องการศึกษาเกี่ยวกับประเภทการปรับบทแปล และกลวิธีการแปลเรื่องนี้ เรื่อง “ผีญี่ปุ่น” ที่แปลโดย ปรีดิตร เสมอแฆ โดยใช้หลักเกณฑ์การแปลของ ของสัญญาวิสัยบัว (2560) และโมนา เบเกอร์ (Baker, 2535) เป็นกรอบความคิดในการวิเคราะห์ โดยที่การปรับบทแปลระดับคำ ที่พบมากที่สุด คือ ประเภทการตัดคำหรือสำนวนทิ้งไป จำนวน 8 ตัวอย่าง และการปรับบทแปลระดับคำ ที่พบน้อยที่สุดคือ ประเภทการแทนที่ด้วยสิ่งที่มีในวัฒนธรรมเป้าหมาย จำนวน 2 ตัวอย่าง ส่วนการปรับบทแปลระดับโครงสร้าง ประเภทการปรับระดับประโยคที่พบมากที่สุด คือ การเพิ่มและละคำในประโยค จำนวน 8 ตัวอย่าง และที่พบน้อยที่สุดคือ ประเภทรดับเสียง (ทับศัพท์) จำนวน 2 ตัวอย่าง นอกจากนี้ผู้แปลได้ใช้กลวิธีการแปลแบบเอาความมากกว่าการแปลแบบตรงตัว เพราะในการแปลหนังสือเรื่องนี้จำเป็นต้องใช้โครงสร้างทางไวยากรณ์ที่เป็นที่คุ้นเคยต่อผู้อ่านเพื่อให้ผู้อ่านสามารถ เข้าใจเรื่องได้โดยง่าย

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาและวิเคราะห์การปรับบทแปลที่ใช้ในการแปลเรื่อง “ผีญี่ปุ่น” ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทางแก่ผู้ทำวิจัยในครั้งต่อไป โดยศึกษาการปรับบทแปลวรรณกรรมเรื่องอื่น ๆ ของเล็ฟคาดีโอ เอิร์น และศึกษางานแปลอื่น ๆ ที่แปลโดยปรีดิตร เสมอแฆ เพื่อวิเคราะห์ถึงความแตกต่างในด้านของวิธีการปรับบทแปลว่ามีความคล้ายหรือต่างกันอย่างไร นอกจากนี้ยังมีงานแปลประเภทอื่น ๆ นอกเหนือจากวรรณกรรมที่สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ เช่น งานแปลข่าว บทละคร และวรรณกรรมเด็ก วรรณกรรมเยาวชน อีกทั้งทำการศึกษางานแปลประเภทอื่น ๆ โดยใช้กรอบแนวคิดของนักทฤษฎีอื่น ๆ นอกเหนือจากการปรับบทแปล เช่น การสลับตำแหน่งกริยา สรรพนาม เพื่อศึกษางานแปลรูปแบบอื่นที่น่าสนใจ

7. กิตติกรรมประกาศ

การศึกษานี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความอนุเคราะห์จาก ดร. นครเทพ ทิพย์สุภราษฎร์ อาจารย์ที่ปรึกษาซึ่งกรุณาให้คำชี้แนะข้อมูลและความรู้ที่เป็นประโยชน์มาโดยตลอด คณาจารย์คณะศิลปศาสตร์ ภาควิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยรังสิต ที่ได้อบรมสั่งสอนวิชาความรู้และถ่ายทอดประสบการณ์อันมีค่าให้อีกทั้งบิดา มารดา ผู้เป็นแรงผลักดันและให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ด้วยดีเสมอมา ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

8. เอกสารอ้างอิง

เชวง จักรเขตต์. (2528). *การแปลเพื่อการสื่อสาร*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์จำกัด.

ฐนนท์พร โชติอนันต์คงภัส. (2556). *การศึกษาเชิงวิเคราะห์การปรับบทแปลและกลวิธีการแปลวรรณกรรม เรื่อง ลิขิตฟ้าชะตารัก*. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา ภาษาอังกฤษเพื่อวิชาชีพ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต.

ดวงตา สุพล. (2541). *ทฤษฎีและกลวิธีการแปล*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุษรา เติมโชค, นครเทพ ทิพย์สุภราชภูรี, บุษกร วิชชุลดา. (2559). *การปรับบทแปลและกลวิธีการแปลวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง “เด็กชายในชุดนอนลายทาง”*. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต (ฉบับพิเศษ พ.ศ. 2559).

บุรินทร์ เพชรจำริญสุข นครเทพ ทิพย์สุภราชภูรี และ สายัณห์ กอเสถียรวงศ์. (2561). *การศึกษาเชิงวิเคราะห์การปรับบทแปลและกลวิธีการแปลวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง “อีไลอัสกับสี่ทะเล”*, รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ เบญจมมิตรวิชาการครั้งที่ 8 มหาวิทยาลัยธนบุรี (30 พฤษภาคม 2561), 343-349.

ยศสันต์ อ่อนบรรจง. (2556). *การศึกษาเชิงวิเคราะห์ การปรับบทแปลและกลวิธีการแปลวรรณกรรมเรื่องสั้นเรื่อง ขานแกะแซ่แข็ง*. สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อวิชาชีพ, คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต.

แฉีฟคาดีโอ เอิร์น. (2542). *ผีญี่ปุ่น* (พิมพ์ครั้งที่ 5). แปลโดย ปาริฉัตร เสมอแจ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ผีเสื้อ.

สัญญาวิ สายบัว. (2560). *หลักการแปล*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

หอมหวาน ชื่นจิตร. (2527). *การแปล: อาชีพสู่ปวงชน*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ยูไนเต็ดโปรดักชั่น.

อัจฉริยา ภควาภาคภูมิ และ นครเทพ ทิพย์สุภราชภูรี. (2559). *การวิเคราะห์การปรับบทแปลและกลวิธีการแปลวรรณกรรมเรื่อง “แรกรัตติกาล”*, รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติราชภัฏเพชรบุรีวิจัยเพื่อแผ่นดินไทยที่ยั่งยืนครั้งที่ 6 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี (9 กรกฎาคม 2559), 315-320.

Baker, M. (2005). *In other words*. New York: Routledge.

Lafcadio, H. (1910). *Kotto: Being Japanese Curios, with Sundry Cobwebs*. London: The Macmillan Company